

*Михайлова І. М.**здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
помічник судді Верховного Суду України*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА СУДІВ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. Стаття присвячена проблемам взаємодії правоохоронних органів та судів у реалізації завдань ювенальної юстиції щодо запобігання злочинам неповнолітніх. Автором визначено, що вивчення взаємодії вказаних органів державної влади обумовлено необхідністю підвищення результативності, ефективності та дієвості запобіжної діяльності у боротьбі зі злочинністю неповнолітніх. На підставі єдиної нормативної бази для професійної діяльності суб'єктів ювенальної юстиції, зокрема правоохоронних органів та судів, виділено завдання такої взаємодії, види, її організаційно-правові форми. Доведено, що найважливішою із форм взаємодії є координація спільних заходів щодо запобігання злочинам неповнолітніх. Зроблено висновок про відсутність єдиної системи органів та установ, які здійснюють захист прав дітей, недосконалість правового регулювання питань взаємодії державних та недержавних установ у сфері запобігання правопорушень серед підлітків. Базовим органом, що забезпечуватиме координацію органів та установ, що здійснюють захист прав неповнолітніх, повинен бути суд. Проте для забезпечення узгодженості дій у сфері запобігання злочинам неповнолітніх потребує оптимізації діяльність правоохоронних органів, усунення дублювання функцій у роботі органів, на яких законом покладено здійснювати профілактику злочинності неповнолітніх, обов'язкове здійснення кримінологічного аналізу кримінального закону, а також інших нормативно-правових актів у сфері розвитку ювенальної юстиції.

Ключові слова: неповнолітній, ювенальна юстиція, правоохоронні органи, суд, запобігання злочинам, взаємодія, координація.

Постановка проблеми. На даному етапі розвитку держави злочинність неповнолітніх є актуальною проблемою. Це зумовлено не тільки тим, що неповнолітні завжди визнавалися злочинцями особливого роду, а й тим, що неповнолітні – одна з найбільш кримінально-уражених верств населення. Соціально-економічна криза в Україні, безробіття, невирішені завдання культурно-виховного характеру негативно впливають на формування молодого покоління. В окремих випадках ці явища обумовлюють відчуження неповнолітніх від офіційних інститутів соціалізації, таких, як сім'я, школа.

Проте у суспільстві дедалі сильніше утверджується думка, що виправити становище лише за допомогою каральних заходів кримінально-правового впливу на не-

повнолітніх злочинців неможливо. У зв'язку з цим виникає необхідність створення системи ювенальної юстиції, яка б являла собою комплексну взаємодію державних і недержавних інститутів, діяльність яких спрямована на захист прав дитини, правовий і соціальний вплив на дитину та її оточення через: державні структури (правоохоронні органи, суди, адвокатуру, служби у справах дітей, соціальні служби для дітей і молоді, органи та установи виконання покарань) і громадські організації, а також волонтерський рух, метою діяльності яких є захист прав дітей, запобігання вчиненню ними протиправних діянь та соціальна реабілітація неповнолітніх правопорушників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що проблемами функціонування ювенальної юстиції в Україні та за кордоном займалися Крестовська Н.М., Ліхолетова Ю.А., Левченко В.О., Зеленський С.М., Череди́ченко Н.О., Амджадін Л., Гончарук О. [1] та інші вчені. Чинники злочинності неповнолітніх, які пов'язані з недоліками правоохоронної і правозастосовної діяльності, вже частково висвітлювалися у кримінологічній літературі. Зокрема необхідно відзначити вагомий доробок з цієї проблематики Закалюка А.П. [2, с. 456].

Ідею створення ювенального суду лише за наявності ефективної системи профілактики злочинності неповнолітніх, реалізації комплексу заходів, спрямованих на забезпечення стійкого функціонування системи з профілактики бездоглядності і запобігання вчиненню протиправних діянь неповнолітніми, запровадження ефективних ювенальних технологій захисту прав дітей і молоді (соціальних програм підтримки сімей), загальноосвітніх програм правової освіти для дітей висловлювала у наукових роботах Мачужак Я.І. [3, с. 39].

Проте окремі питання взаємодії правоохоронних органів та судів у реалізації завдань ювенальної юстиції щодо запобігання злочинам неповнолітніх ще не знайшли належного висвітлення і потребують подальших наукових досліджень.

Науковці та практики у сфері запобігання злочинам неповнолітніх звертають увагу на той факт, що ефективно, якісно та оперативно запобігати злочинним діянням дітей є можливим через впровадження у діяльність правоохоронних органів та судів принципів взаємодії, системності та комплексності [4, с. 250]. Взаємодія правоохоронних органів та судів між собою та із службами у справах дітей і спеціальними установами для дітей завжди відігравала важливу роль у запобіганні злочинів неповнолітніх. При об'єднанні зусиль правоохоронних органів та судів підвищується результативність, ефек-

тивність та дієвість запобіжної діяльності у боротьбі зі злочинністю неповнолітніх.

Таким чином, об'єктивна необхідність взаємодії обумовлена, з одного боку, спільністю задач, які стоять перед правоохоронними органами та судами у сфері запобігання злочинам неповнолітніх, з іншого боку – відмінностями в їх функціональному та структурному стані. Крім цього, на нашу думку, необхідність взаємних дій виступає як об'єктивна умова забезпечення цілісності системи при внутрішній та міжсистемній взаємодії, що сприятиме усуненню причин та умов вчинення злочинів неповнолітніми, налагодженню дієвого обміну інформацією, здійсненню профілактики правопорушень серед неповнолітніх.

Метою статті є визначення основних проблем у організації взаємодії правоохоронних органів та судів у сфері захисту прав дітей, які вступили у конфлікт із законом, а також під час здійснення запобігання злочинам неповнолітніх та окреслення шляхів їх вирішення.

Викладення основного матеріалу. Концепцією розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, схваленою Указом Президента України від 24 травня 2011 року № 597/2011 встановлені основні заходи з розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх. Зокрема до таких заходів віднесено удосконалення превентивної та профілактичної роботи шляхом визначення механізмів взаємодії державних органів у сфері кримінальної юстиції.

Згідно із статтею 1 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», здійснення соціального захисту дітей та профілактики серед них правопорушень покладається в межах визначеної компетенції на:

1) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сім'ї та дітей, орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері сім'ї та дітей, відповідні структурні підрозділи обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських і районних у містах рад;

2) уповноважені підрозділи органів внутрішніх справ;

3) приймальники-розподільники для дітей органів внутрішніх справ;

4) школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти;

5) центри медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я;

6) спеціальні виховні установи Державної пенітенціарної служби України;

7) притулки для дітей;

8) центри соціально-психологічної реабілітації дітей;

9) соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка).

У здійсненні соціального захисту і профілактики правопорушень серед дітей беруть участь у межах своєї компетенції інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, окремі громадяни.

Концепцією реформування системи кримінальної юстиції України, затвердженою Указом Президента

України від 8 квітня 2008 року № 311/2008, ювенальну юстицію визначено як спеціалізовану систему правосуддя для неповнолітніх.

Статтею 6 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» встановлено, що суди розглядають справи щодо неповнолітніх, які вчинили кримінальні правопорушення; адміністративні правопорушення у віці від 16 до 18 років; про поміщення дітей віком від 11 років у приймальники-розподільники для дітей; про адміністративну відповідальність батьків (усиновителів) або опікунів (піклувальників) неповнолітніх за невиконання ними своїх обов'язків щодо виховання і навчання дітей; про обмеження батьків у дієздатності, відібрання дітей та позбавлення батьківських прав, виселення осіб, позбавлених батьківських прав, якщо їх спільне проживання з дітьми, щодо яких вони позбавлені батьківських прав, неможливе; про поновлення батьківських прав і розв'язання спорів між батьками щодо місця проживання дітей; щодо інших питань, пов'язаних з особистими, житловими і майновими правами неповнолітніх.

Відповідно до вимог частини третьої статті 18 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», частини десятої статті 31 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) у місцевих загальних судах та апеляційних судах областей, міст Києва та Севастополя, апеляційному суді Автономної Республіки Крим діє спеціалізація зі здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх.

Судді (суддя), уповноважені здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, обираються з числа суддів відповідного суду зборами суддів цього суду за пропозицією голови суду або за пропозицією будь-якого судді цього суду, якщо пропозиція голови суду не була підтримана, на строк не більше трьох років і можуть бути переобрані повторно. Кількість суддів, уповноважених здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, визначається окремо для кожного суду зборами суддів цього суду. Суддею, уповноваженим здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, може бути обрано суддю із стажем роботи суддею не менше десяти років, досвідом здійснення кримінального провадження в суді і високими морально-діловими та професійними якостями. У разі відсутності в суді суддів з необхідним стажем роботи суддя, уповноважений здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, обирається з числа суддів, які мають найбільший стаж роботи на посаді судді.

Кримінальне провадження щодо розгляду стосовно неповнолітньої особи обвинувального акта, клопотань про звільнення від кримінальної відповідальності, застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, їх продовження, зміну чи припинення, а також кримінальне провадження в апеляційному чи касаційному порядку щодо перегляду прийнятих із зазначених питань судових рішень здійснюються суддею, уповноваженим згідно із Законом України «Про судоустрій і статус суддів» на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх.

Для гарантування правового захисту неповнолітніх на досудовому слідстві і під час судового розгляду кри-

мінально-процесуальним законом передбачено спеціальні норми, що визначають особливості провадження у цих справах, зокрема: обов'язкова участь захисника у кримінальному провадженні щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років та стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру (п.п. 1,2 ч. 2 ст. 52 КПК України); участь законного представника, педагога або психолога, а за необхідності - лікаря при проведенні допиту малолітньої або неповнолітньої особи, слідчих (розшукових) дій за участю малолітньої або неповнолітньої особи (ст.ст. 44, 226, 227 КПК України); доповнено предмет доказування у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх (ст. 485 КПК України), врегульовано порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру (ст. 497 КПК України), а також підстави для застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності (ст. 498 КПК України).

Таким чином, нормативною базою для професійної діяльності суб'єктів ювенальної юстиції, зокрема правоохоронних органів та судів, в Україні є Конституція України, кримінальний процесуальний закон України, а також Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей».

Вважаємо слушною точку зору науковців, які визначають взаємодію правоохоронних органів у сфері запобігання злочинам неповнолітніх як необхідну, спільну діяльність, що здійснюється на основі законних та підзаконних нормативно-правових актів у конкретних організаційних формах, узгоджену за метою, місцем та часом і спрямовану на забезпечення якісного та ефективного виконання покладених на них завдань для забезпечення реалізації гарантованих Конституцією України прав та свобод дітей, схильних до вчинення правопорушень, а також тих, які вступили у конфлікт із законом [4, с. 256].

Взаємодію умовно поділяють на окремі види. Залежно від їх характеру відокремлюється декілька видів взаємодії, кожен з яких має свої особливості. Зокрема, взаємодію правоохоронних органів із судами можна класифікувати за такими критеріями: 1) метою; 2) характером зв'язків; 3) способом вирішення завдань; 4) кількістю учасників; 5) часом і тривалістю спільних дій; 6) напрямками; 7) організаційно-правовою формою; 8) підставами виникнення; 9) спрямованістю функціонування. Найважливішою організаційно-правовою формою взаємодії є координація [5, с. 216-224].

Термін «координація», який походить від латинських слів «со» – префікс, що означає спільність, сумісність, і «ordinatio» – упорядкування, за своєю суттю полягає в узгодженні, поєднанні, приведенні до певного порядку чи відповідно до поставлених завдань складових частин чогось (понять, дій, речей тощо) [6, с. 345-346].

Сутність координації полягає у розробці, обговоренні та реалізації спільних заходів щодо запобігання злочинам неповнолітніх. Завдяки координації охоплюється широкий спектр боротьби зі злочинністю такого виду, забезпечується цілеспрямованість у вирішенні найбільш актуальних завдань, усуваються паралелізм та дублювання у роботі правоохоронних органів, більш ра-

ціонально розподіляються між ними сили та використовуються різноманітні правові засоби та методи роботи. Крім цього, важливим підсумком координаційної діяльності є стабільність правозастосовної практики. Вона також сприяє зміцненню законності в діяльності самих правоохоронних органів, покращує можливості впливу на цю діяльність засобами прокурорського нагляду та відомчого контролю.

Основною метою координації є сприяння узгодженим діям суб'єктів запобігання злочинам неповнолітніх щодо зменшення кількості злочинних проявів та зміцнення законності в межах певної територіальної одиниці. Проміжною метою координації може бути розв'язання проблем внутрішнього функціонування, серед яких основними є підвищення ефективності розкриття злочинів, виявлення та попередження помилок та недоліків досудового слідства тощо.

Поставлені при цьому цілі досягаються при розв'язанні ряду завдань, загальних для усіх органів, які беруть участь у координації. До таких завдань відносяться: а) активізація діяльності правоохоронних органів щодо запобігання злочинам неповнолітніх; б) об'єднання зусиль суб'єктів запобігання та усунення їх розмежованості у протидії злочинності; в) усунення паралелізму та дублювання у роботі органів, які зобов'язані здійснювати профілактику злочинності неповнолітніх, і забезпечення її конкретності; г) зміцнення законності в діяльності суб'єктів запобігання злочинам неповнолітніх.

Специфіка взаємодії правоохоронних органів та судів при виявленні і розслідуванні злочинів, вчинених неповнолітніми, та під час розгляду кримінальних справ щодо неповнолітніх залежить від низки обставин. Форми такої взаємодії можна класифікувати за кількома ознаками.

Залежно від стадії кримінального судочинства можна виділяти взаємодію: а) на стадії перевірки заяв, повідомлень та іншої інформації про злочин; б) під час досудового розслідування; в) під час розгляду кримінальних проваджень щодо неповнолітніх у суді.

Залежно від нормативно-правової регламентації можна вести мову про форми взаємодії: а) офіційні (процесуальні – передбачені КПК; офіційні непроцесуальні – передбачені іншими законами і підзаконними нормативно-правовими актами); б) неофіційні консультації фахівців.

Уповноважені підрозділи органів внутрішніх справ під час виконання їх повноважень у сфері профілактики правопорушень серед неповнолітніх взаємодіють із органами прокуратури, службами у справах дітей та спеціальними установами для дітей, а також судами.

Серед вчених давно ведуться дискусії, чи відноситься суд до числа правоохоронних органів та на цій підставі чи повинен займатися профілактикою злочинності, зокрема неповнолітніх. З огляду на вимоги ст. 6 Конституції України, державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Розділ VIII «Правосуддя» Конституції України визначає правові засади діяльності виключно судів. Кримінальним процесуальним законодавством передбачено, що в тих випадках, коли йдеться про неповнолітнього, суд обов'язково повинен вивчити цілий ряд специфіч-

них обставин, що стосуються такого підсудного. Зокрема, його вік, стан здоров'я, рівень розвитку, наявність у нього якихось захворювань, реальну, а не формальну характеристику, реальний сімейний стан, ставлення неповнолітнього до вчиненого ним діяння, умови життя та виховання, наявність дорослих підбурювачів та інших співучасників кримінального правопорушення. Щоразу, розглядаючи таку справу, суд повинен прагнути зрозуміти причини того, що сталося з конкретним підлітком. Розглядаючи справу щодо неповнолітнього, суддя зобов'язаний уже при винесенні вироку думати про майбутню соціальну реабілітацію підлітка. А тому профілактична роль суду є дуже важливою, особливо під час судового розгляду справ кримінальних справ щодо неповнолітніх, виховний вплив якого посилюється особливою процедурою судового засідання, яке у випадках, передбачених законом, може бути закритим [7, с. 5].

Вивчення стану здійснення судочинства у справах про злочини неповнолітніх у судах деяких областей України за 2005-2010 роки засвідчило, що до набрання чинності Закону України від 7 липня 2010 року № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» ефективним видом координації взаємодії правоохоронних органів та судів у запобіганні злочинам неповнолітніх було обговорення стану здійснення судочинства у цій категорії справ на розширених засіданнях президії апеляційних судів за участю суддів та голів місцевих судів, суддів апеляційних судів, Верховного Суду України, представників прокуратури відповідної області, кримінальної міліції у справах дітей, служб у справах дітей відповідних обласних державних адміністрацій.

У такий спосіб Верховним Судом України, апеляційними і місцевими судами вивчалася та узагальнювалася судова практика розгляду кримінальних справ про злочини неповнолітніх; здійснювався аналіз причин скасування та зміни судових рішень у кримінальних справах про злочини, вчинені неповнолітніми, відпрацьовувалися заходи щодо недопущення недоліків у роботі судів. За результатами таких вивчень судової практики систематично проводилися навчання та семінарські заняття із суддями, які згідно з наказами голів судів у місцевих та апеляційних судах закріплені розглядати справи про злочини неповнолітніх; аналізувався стан здійснення судочинства щодо розгляду справ неповнолітніх, використовувалися аналітичні дані для своєчасного вжиття заходів, щодо усунення порушень чинного законодавства; суддями апеляційних судів надавалася методична допомога місцевим судам при розгляді ними справ цієї категорії.

Законом України від 7 липня 2010 року № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» повноваження щодо розгляду цивільних та кримінальних справ в касаційному порядку надані Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Ураховуючи такі зміни, стан здійснення судочинства у кримінальних справах про злочини, вчинені неповнолітніми аналізується на зборах суддів апеляційних судів за участю голів місцевих судів областей, суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, представників прокуратури відповідної області, Державної судової адміністрації України та органів місцевого самовряду-

вання. Таким чином, підводяться підсумки здійснення судочинства судами регіонів, визначаються завдання щодо підвищення якості судових рішень і забезпечення своєчасності розгляду справ вказаної категорії.

Висновки. Вивчення організаційних та правових засад існуючих на сьогодні в Україні органів та установ, які здійснюють захист прав дітей, та їх функцій дозволило дійти висновку про відсутність єдиної системи таких органів, недосконалість правового регулювання питань взаємодії державних та недержавних установ у сфері запобігання правопорушень серед підлітків, відсутність комплексного реагування на правопорушення, вчинені ними, як правоохоронних органів, так і спеціальних установ, недостатнє залучення громадських організацій до цієї діяльності.

Для побудови системи органів ювенальної юстиції в Україні захист дитини має бути комплексним (цивільно-правовий та кримінально-правовий), система органів ювенальної юстиції повинна включати всі органи, установи та організації, які безпосередньо та опосередковано матимуть справу з дітьми.

Для забезпечення узгодженості дій у сфері запобігання злочинам неповнолітніх потребує оптимізації діяльності правоохоронних органів, усунення дублювання функцій у роботі органів, на яких законом покладено здійснювати профілактику злочинності неповнолітніх, обов'язкове здійснення кримінологічного аналізу кримінального закону, а також інших нормативно-правових актів у сфері розвитку ювенальної юстиції [8, с. 105-110].

Базовим органом, що забезпечуватиме координацію органів та установ, що здійснюють захист прав неповнолітніх, повинен бути суд. Це обумовлено тим, що судді, які розглядають кримінальні справи про злочини неповнолітніх, володіють, крім професійних знань, ще знаннями психології підлітків та з урахуванням усіх обставин справи здатні найбільш ефективно забезпечити захист прав та законних інтересів дітей, сімей, в яких вони виховуються.

Існує необхідність наголосити на потребі скоординованості роботи Верховної Ради України з судовою системою для комплексного розв'язання наявних проблем у сфері ювенальної юстиції.

Міжнародний та вітчизняний досвід свідчить, що тільки за участю суспільства можна повною мірою реалізувати виховний та правовідновний потенціал ювенальної юстиції. Тому вбачається за необхідне широко залучати громадськість, зокрема під час впровадження процедур примирення правопорушника із потерпілим.

Основним напрямом здійснення ювенальної юстиції є профілактика злочинності неповнолітніх, соціальна реабілітація неповнолітнього правопорушника в суспільстві. Пріоритетною у сфері превентивної протидії злочинності неповнолітніх є соціально-кримінологічна профілактика злочинів, у тому числі профілактика бездоглядності, безпритульності дітей та правопорушень серед них. Це потребує проведення цілеспрямованої державної політики, що сприятиме об'єднанню зусиль сім'ї, школи, громадських організацій, правоохоронних органів, суду, установ системи профілактики, засобів масової інформації. Складовими такої політики мають бути усунення соціально-психологічних причин та умов, що

сприяють злочинності підлітків, уважне відношення до них у сім'ї та школі, організація навчання, працевлаштування та проведення вільного часу тощо.

Потребують нових концептуальних підходів наукове та практичне розроблення проблем причин і умов злочинності неповнолітніх, реалізації заходів правового впливу стосовно них.

Література:

1. Крестовська Н. М. Ювенальне право України : генезис та сучасний стан : автореферат дис. на здобуття наук ступеня докт. юр. Наук : спец. 12.00.01 «теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Н. М. Крестовська. – Одеса : Одеська національна юридична академія, 2008. – 42 с. Ліхолетова Ю. А. «Ювенальна юстиція як суб'єкт запобігання рецидивної злочинності молоді» // Бюлетень Міністерства юстиції України – 2011. – № 5. – С. 86-90. Левченко В.О. Ювенальна юстиція – необхідність сьогодення // Південноукраїнський правничий часопис – 2007. – № 2. – С. 61-63. Зеленський С. М., Чередніченко Н. О. «Перспективи створення системи ювенальної юстиції в подоланні проблемних питань у провадженнях по кримінальних справах дітей» // Південноукраїнський правничий часопис. – 2008. – № 4. – С. 19-21. Амджадін Л., Гончарук О. Суспільні практики та законодавство у сфері правопорушень неповнолітніх. – К. : «К.І.С.», 2010. – 184 с.
2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : / А. П. Закалюк / У 3-х кн. : Кн. 2 : Кримінологічна характеристика та запобігання окремих видів злочинів. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 712 с.
3. Мачужак Я. В., Лавровська І. Б. «Формування системи ювенальної юстиції в Україні: перспективи створення ювенальних судів» // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 7. – С. 39.
4. Економічна безпека : навчальний посібник. / [О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко] – КНТ. – 2009. – 400 с.
5. Бойко А. Недоліки діяльності правоохоронних та судових органів щодо запобігання та протидії економічній злочинності // Вісник Львівського університету. – Серія юрид. 2009. – Вип. 48. – С. 216–224.
6. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемчушенко (голова редкол.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 2001. – 550 с.
7. Косевич Н. Р. Роль суда в профілактике преступности несовершеннолетних // Российский судья. – 2005. - № 12. – с. 5.
8. Криминология –XX век / Под ред. В. Н. Бурлакова, В. П. Сальникова. – СПб., 2000 ; Шестаков Д. А. Понятие преступности в российской и германской критической криминологии // Правоведение. – 1997. – № 3. – 420 с.

Михайлова И. Н. Отдельные аспекты взаимодействия правоохранительных органов и судов по предупреждению преступлений несовершеннолетних

Аннотация. Статья посвящена проблемам взаимодействия правоохранительных органов и судов в реализации заданий ювенальной юстиции по предупреждению преступлений несовершеннолетних. Автором установлено, что изучение взаимодействия указанных органов государственной власти обусловлено необходимостью повышения результативности, эффективности и действенности предупредительной деятельности в борьбе с преступностью несовершеннолетних. На основании единой нормативной базы для профессиональной деятельности субъектов ювенальной юстиции, в том числе правоохранительных органов и судов, выделены задачи такого взаимодействия, виды, его организационно-правовые формы.

Обосновано, что самой важной из форм взаимодействия является координация совместных мероприятий по предупреждению преступлений несовершеннолетних. Сформулирован вывод об отсутствии единой системы органов и учреждений, которые осуществляют защиту прав детей, несовершенство правового регулирования вопросов взаимодействия государственных и негосударственных учреждений в сфере предупреждения правонарушений среди подростков. Базовым органом, который обеспечивает координацию органов и учреждений, которые осуществляют защиту прав несовершеннолетних, должен быть суд. Для обеспечения согласованности действий в сфере предупреждения преступлений несовершеннолетних требует оптимизации деятельности правоохранительных органов, устранение дублирования функций в работе органов, которые закон наделил полномочиями осуществления профилактики преступности несовершеннолетних, обязательное осуществление криминологического анализа уголовного закона, а также других нормативно-правовых актов в сфере развития ювенальной юстиции.

Ключевые слова: несовершеннолетний, ювенальная юстиция, правоохранительные органы, суд, предупреждение преступлений, взаимодействие, координация.

Mykhailova I. Some aspects of cooperation between the law enforcement agencies and the courts in preventing juvenile crimes

Summary. The article deals with cooperation of the law enforcement agencies and the courts in realization of the tasks of juvenile justice on prevention of the juvenile crimes. According to the author studying of cooperation between the mentioned authorities is determined by the need to upgrade productivity, effectiveness and efficiency of preventive activity in combating juvenile delinquency. The tasks of cooperation, its types and legal forms have been defined on the basis of the uniform regulatory framework for professional activity of juvenile justice entities, including the law enforcement agencies and the courts. It is proved that coordination of joint activities on prevention juvenile crimes is the most important form of cooperation. It is concluded that there is no uniform system of agencies and institutions involved in protecting children's rights, imperfect legal regulation of coordination of government and non government institutions in the field of prevention teenagers' crimes. The court should be the basic agency called for ensuring coordination of agencies and institutions involved in protection of juvenile rights. However, in order to ensure consistency of acts in the sphere of juvenile crimes prevention there is a need to optimize activity of the law enforcement agencies, remove duplication of functions in the activity of agencies compelled by the law to conduct measures for juvenile crime prevention, fulfill necessary criminological analysis of the criminal law and other legal acts in the field of juvenile justice development.

Key words: juvenile, juvenile justice, law enforcement agencies, court, crimes prevention, cooperation, coordination.